

Det Kongelige Danske Kunstakademiske Skoler
for Arkitektur, Design og Konservering
Arkitektskolen

FOAN

Forankring og Forandring

Et projekt i bygningskulturens identitet og værdsættelse; et partnerskab mellem Realdania og KADK om den levende bygningsarv

Delprojekt 03

Håndværket i centrum

- samarbejde mellem uddannelse og praksis

Forskningsprojektet udføres af arkitekt MAA, lektor Søren Vadstrup
Institut for Bygningskunst og Kultur

Projektstart 1. juni 2018

Projektafslutning 1. januar 2022

Baggrund og motivation

Der er i dag mangel på viden om de tre fundamentale elementer, der indgår i en kvalificeret vedligeholdelse og istandsættelse af vores bygningskultur, der er ældre end 1970. Disse knytter sig til bygningernes *materialer*, de nødvendige *håndværkskompetencer* specielt til *restaurering og reparation* af ældre bygninger. Sådanne kompetencer adskiller sig markant fra gængse nutidige håndværks-færdigheder og er i praksis et helt 'nyt' fag for de fleste håndværkere og skal på mange måder læres forfra.

Hertil kræves der færdigheder i systematiske undersøgelsesmetoder, graduering af indgreb efter tilstand og erfaringer med at føje og tilpasse nye elementer til eksisterende, alternativt benytte andre metoder som kemisk regenerering eller stabilisering. I dag er udskiftning det mest benyttede indgreb, primært af økonomiske og holdningsmæssige grunde. Dette er til stor skade for bygningskulturens kvalificerede bevarelse. Anvendelsen af forkerte og uhensigtsmæssige materialer til vedligeholdelse og istandsættelse er en anden ofte forekommende fejl. Dette medfører store og kostbare antikvariske og byggetekniske skader på mange ældre bygninger.

Der er derfor behov for omstilling og efteruddannelse af de fleste danske bygningshåndværkere, især i forhold til de 'næsten glemte' traditionelle byggematerialer og metoder. Traditionel dansk byggeskik optager på denne baggrund for lille en plads i håndværksundervisningen og holdninger og principper herfor er beklageligvis stort set ikke-tilstedeværende.

Forskningsspørgsmål

Med projektet spørges til kriterier for god og dårlig praksis indenfor gamle og nye byggematerialer, bygningskonstruktioner og håndværksmetoder til bygningsvedligeholdelse.

Der spørges endvidere til hvordan ny kulturhistorisk og teknisk viden om danske arkitekturstilarter og egnsbyggeskik kan bevares og udvikles.

Et særskilt spørgsmål retter sig imod forhindringerne for et vellykket samarbejde mellem praktiske og akademiske uddannelser indenfor byggeriet.

Teori og metode

Metodisk tager projektet afsæt i en dialektik mellem praktiske studier af anvendt byggeskik i historiske huse og restaurering af disse og i et litteraturstudie med fokus på tidligere udgivet relevant litteratur.

Således vil projektet indeholde en praktisk undersøgelse af den eksisterende teori for dansk stilhistorie samt en afprøvning af den gængse restaureringsteori.

Resultater og perspektiver

I samarbejde med bl.a. DTU, Teknologisk Institut, Raadvad, Nationalmuseet og håndværksfagene udarbejdes undervisningskompendier indenfor historiske byggematerialer, konstruktioner og håndværksmetoder, til brug ved restaurering og transformation af bygninger, opført før 1970.

Kompendierne vil finde praktisk anvendelse til brug for efteruddannelse af lærere på tekniske skoler; for undervisning på grunduddannelser for lærlinge; for efteruddannelse af svende, mestre og entreprenører indenfor byggefagene og for efteruddannelse af arkitekter, ingeniører og konstruktører.

Specifikt vil kompendierne omhandle emner som

- Restaurering af murværk og puds, herunder navne, fremstilling og egenskaber for murermørtler;
- Restaurering af træbyggeri i bindingsværk og stolpeværk;
- Maling med klassiske malingsstyper, udvendigt og indvendigt, på træ, murværk og metal;
- Restaurering og nyfremstilling af historicismens facadedekorationer i puds, gips og portlandcement;
- Restaurering af interiører – gulve, lofter, vægge, døre, paneler, elinstallationer og trapper mm.

Planlagte publikationer

Dertil udarbejdes mere omfattende fagbøger indenfor emnerne

- Restaurering af murværk og facader;
- Træhuse i Danmark: Historie, restaurering, energiforbedring;
- Maling med klassiske malingsstyper;
- Restaurering af historicismens facadedekorationer;
- Restaurering af interiører.

Resultater og produkter

Projektets resultater består i øget viden om barrierer for samarbejde mellem tekniske skoler og arkitektskolen, hvilket udmunder i en rapport med anbefalinger til fremtidigt samarbejde rettet imod undervisere og administrationer på disse uddannelsesinstitutioner.

Derudover resulterer projektet i bred faglig og offentlig formidling af netop grænsefeltene mellem restaureringsteknik og håndværkstradition, som publiceres i bøger og anvisningsblade.

Der produceres pamfletter med de primære projektresultater.

Primære målgruppe

Håndværkere
Rådgivningsvirksomheder
Undervisere
Uddannelsesinstitutioner

Planlagte konferencer

Deltagelse i følgende netværk:

- Nordisk Forum for Bygningskalk (www.kalkforum.org)
- Netværk for Bindingsværk (<https://bindingsvaerk.byogland.dk>)
- Netværket den nordiske treby (www.nordisktreby.org)
- ICOMOS (www.icomos.dk) (www.icomos.org)
- ICOMOS/CIAV (Vernacular Architecture)